

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-sădesc), Albina, Ancova, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Auraria, Aurora. (Baia-mare), Avrigeană, Bănățana, Banca Poporală, (Caransebeș), Banca Poporală, (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.), Beregsana, Berzovia, Bihoreană, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire, (Bîuz, Cassa de păstrare, (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune), (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreană, Chiorana, Chișeteiana, Codreana, Codruș, Comuna, Concordia, (T. Uzdn), Cordiana, Coroana, (Bistrița), Coroana, (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cujeriana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dundreana, Economia, (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Glonș, Grănișorul, Hațegana, Hondoleana, Însoțire de credit, (Vestem), Institut de credit, (Mehadia), Institut de credit, (Gavosdia), Isvor, (Sângeorgiu), Isvorul, (Sebeșul-inf), Iuli, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana, (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciana, Orientul, Panciovana, Patria, Piatra, Plugarul, (Cacova), Plugarul, (Săcădate), Poporul, (Lugoș), Poporul, (Săliște), Porumbăceană, Progresul, Reuniunea de împrumut și păstrare, (Ilva-mare), Rîureana (Cap. Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana, (Caransebeș), Sebeșana, (Sebeșul-sădesc) Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercățiană, Siloana, Someșana, Speranța, (Hosman), Steaua, Târnăveana, Țibleșana, Timișana Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul, (Sânmartin), Vulturul, (Tășnad, Zărândeana, Zlăgnea

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de pașul unui cm² câte 10 fileri.

Anul economic 1912.

În urma împrejurărilor extrem de grele prin cari s'a scurs anul 1912, viața și activitatea noastră financiară și economică prezintă — poate mai mult ca ori și când până acum — momente dintre cele mai demne de remarcat. Le remarcăm, fără însă a le apleși îndeosebi, rezervându-ne ca ocazional să revenim asupra lor.

I. Momentul cel mai caracteristic din cronica economică a anului trecut este *criza financiară generală*, prin care am trecut și care a fost și rămâne cea mai violentă din câte s'au pomenit în cele patru decenii din urmă. Criza aceasta a fost provocată de retragerea capitalurilor străine plasate în cei 10-15 ani din urmă în patria noastră și a fost agravată de criza politică externă. În urma acestor împrejurări mijloacele financiare disponibile s'au redus până la extrem și circulația lor a încetat total. Prețul banilor s'a urcat la mărimi până azi necunoscute, la mărimi cu adevărat fabuloase.

II. Paralel cu criza financiară generală, care a cuprins aproape întreg continentul, țara noastră și special părțile ei locuite de poporul nostru au mai fost bătute și de dureroasa *crisă economică*, cauzată de nemaipomenitele revărsări de ape din toamnă. Produsele agricole au fost total nimicite. Zeci de mii de mici agricultori au rămas de tot lipsiți de produsele, pe cari în vremuri

normale le prefăceau în însemnate sume de bani. Prin aceasta criza financiară a devenit și mai grea și urmările ei, cari cu deosebire pentru micii agricultori se vor arăta mai intens la primăvară, vor putea fi fatale, dacă cumva împrejurări deosebite nu vor contribui la ameliorarea situațiunii.

III. La noi, la poporul nostru, consecințele crizelor, de cari vorbim au fost și sunt resimțite în prima linie de *instituțiunile noastre financiare*, cari au avut de luptat cu cel mai greu an din existența lor. Până de prezent ele au rezistat, grație solidității lor și credem că vor rezista și de aci înainte.

În activitatea mai puțin expansivă ca altădată a acestor instituțiuni avem de notat câteva momente deosebite, cari s'ar reasuma în următoarele:

1. La începutul anului trecut, când criza nu eră așa de acută, mai multe din băncile noastre s'au decis la *urcarea capitalului social*. Unora le-a succedat această operațiune, altor numai în parte. În fruntea băncilor, cari au făcut astfel de urcări stă „Albina” care și-a ridicat capitalul social la dublu, la șase milioane de coroane. Urmează apoi „Timișana” care încă și-a urcat capitalul dela 1-2 mil. la 2 milioane coroane. O urcare însemnată în capitalul social a făcut și „Bihoreană”. Băncile noastre „Crișana” și „Vatra” încă au făcut urcări succesive de capital, dela Cor. 200 000 la Cor. 400 000. Tot asemenea și-au mai urcat capitalurile lor „Hațegana”, „Orientul”, „Comuna” din Căvâran, „Șoimul” din

Vaşcău, „Concordia“ din Uzdin și „Ancora“ din Gătaia.

2. Tot cam pe la începutul anului trecut s'au înființat și unele bănci nouă. Astfel s'au înființat, dar fără trebuință, „Brâncoveana“ din Zernești, „Cassa de păstrare“ din Șinca-nouă și „Cassa de păstrare“ din Săcădate. Mai departe s'a dat știre și despre o nouă bancă în Pianul-de-jos sub numele „Piana“. La Aiud, unde de fapt ar fi lipsă de o bancă bună românească, încă s'a pus la cale înființarea unei bănci românești, dar activarea ei s'a amânat pe vremuri mai bune; tot asemenea s'a întâmplat și cu acțiunea pentru înființarea băncii „Salvator“ din Sătmăr. În sfârșit cătră finea anului, când criza își ajunsese culmea, se pune la cale o bancă nouă în Sibiiu, de care asemenea nu este nici o trebuință.

3. Pe lângă fondările amintite în cele precedente avem de notat, că, cu toată criza, care ar fi trebuit să impună cele mai mari rezerve, unele din băncile noastre au comis imprudența de a se lansa în înființarea de filiale. Astfel au deschis filiale: „Sylvania“ în Zălau, „Șercăiana“ în Comana-de-jos și „Corvineana“ în o sărmană comună românească din părțile Hunedoarei, Ghelari. Toate aceste filiale puteau să rămână.

4. Dar criza și alte împrejurări au scos la iveală și un moment îmbucurător, pentru care am pledat de atâtea ori, *fuzionarea băncilor mai mici*. Până acum s'au făcut cu totul trei fuzionări și anume: „Panciovana“ cu „Sentinela“, „Arina“ din Carăii-mari cu „Bihoreana“ și „Ulpiana“ din Grădiște cu „Hațiegana“. Pe cale de a fuzionă este și „Fortuna“ din Rodna, precum și altele, pe cari a le aminti azi ar fi lucru prematur.

5. Grație solidității lor, la institutele noastre — în opoziție de cele străine — avem de înregistrat numai o singură lichidare de bancă. Și aceasta însă se face de bunăvoie, în urma unor schimbări în persoanele concrezute cu conducerea acestei bănci. E vorba de „Păstorul“ din Timișoara, a cărui lichidare trebuie să regretăm, că se face prin o bancă străină.

IV. Dacă vom face însă o comparație între acțiunea și cu deosebire între expansiunea băncilor noastre din anii trecuți și anul 1912, vom constată că în acest din urmă an pe cât au fost de liniștite la suprafața acțiunilor lor, pe atât de tacite, grele și rezistente au fost ele în fond. Din acest motiv opiniunea noastră publică nici nu a fost în anul trecut atât de mult preocupată

de acțiunile băncilor, ca în anii precedenți. În schimb însă a fost preocupată și agitată — în o măsură necunoscută până acum — de *chestiunea cooperativă*, care a angajat la discuție, putem zice, pe aproape toți cei-ce pot lua la noi cuvântul. Discuția și preocupările s'au concentrat în jurul proiectelor prezentate de „Asociațiunea“ noastră și de cei ce s'au ocupat de această chestiune. Discuția — deși încă n'a ajuns la o unitate de vederi — n'a fost lipsită de interes și în tot timpul s'a constatat dorința tuturor de a da acestei chestiuni rezolvirea cea mai potrivită împrejurărilor noastre. Se prea poate, că vor trebui multe încercări până se va găsi calea cea mai nimerită pentru rezolvirea chestiunii. Și nici n'ar fi mirare în frământările și prefacerile prin care trecem. Ori cum ar fi să fie, oamenii noștri de bine au o singură datorință: să-și dea cu devotament concursul pentru proiectul, pe care majoritatea opiniunii poporului nostru a decis să-l pună în lucrare.

V. Dar oricât de deprimată și discretă a fost acțiunea noastră pe terenul financiar și ori cât de mult am fost preocupați de chestiunea cooperativă, din cronica anului 1912 se desprinde în formă destul de pronunțată și *activitatea celorlalte instituțiuni economice*, ce le mai avem. Astfel merită a fi amintite:

1. „Solidaritatea“, aceasta reuniune cu scopuri morale a băncilor noastre, care a continuat să lucreze pentru problemele ce i-s'au impus. Sub egida ei, instituțiunea revizorilor-experti și-a continuat lucrarea binefăcătoare, ținând și două conferențe, în cari s'au discutat și hotărât diverse chestiuni de interes pentru băncile asociate. A luat parte la discuția și rezolvirea chestiunii cooperativelor și s'a ocupat și cu chestiunea unei instituțiuni pentru problemele agrare, cum și cu chestiunea unui concordat financiar al băncilor noastre.

2. *Reuniunea de agricultură* din Sibiiu și Orăștie încă s'au manifestat prin o activitate stăruitoare. Ambele au întreprins excursiuni economice împreunate cu bune povețe pentru locuitorii satelor noastre. Au aranjat două expozițiuni de vite, și — cea din Sibiiu — și o frumoasă expoziție de copii și

3. *Reuniunile de meseriași* (Sibiiu, Orăștie, Brașov, Blaj, Mercurea și Cluj) deasemenea au stărut și încă cu destul succes, să se impună în acțiunile lor pentru cultivarea și progresul propriu.

VI. Un alt moment, ce merită să fie amintit din străduințele noastre în anul

1912, este încercarea pentru *reunirea comercianților români*. Anume din prilejul adunării generale a „Asociațiunii“ s'a ținut primul congres al comercianților români, care însă — ca toate începuturile — nu a dat rezultatul așteptat. Viitorul poate să fie mai priincios.

VII. Când vorbim de străduințele comercianților noștri pentru a se reuni în scopul unor acțiuni mai eficace, trebuie să amintim, că în anul trecut, cu toate greutățile lui, *spiritul de întreprindere* nu a stagnat. În Bistrița s'a înființat societatea „Hebe“ cu un capital de Cor. 100,000 cu scopul de a exploata băile dela Sângiorgiul-român, în Ilia-murășană s'a dat viață unei societăți pentru valorizarea prunelor cu un capital de Cor 40,000, iar în Huedin s'a pus la cale societatea ocazională „Agraria“ pentru valorizarea produselor agricole și special pentru exportul de ouă. Tot ca un semn al spiritului de întreprindere amintim, că în Sebeșul-săsesc unul dintre agronomii noștri a deschis un birou agricol, care se ocupă cu tot felul de afaceri comerciale și de mijlocire.

VIII. Presa noastră încă s'a preocupat de chestiunile economice mai intensiv, ca până acum. Cotidienele și foile noastre săptămânale au avut rubrici economice mai bogate și mai îngrijite, ca în trecut. Ba anul 1912 ne-a adus și *foi nouă economice*. Astfel „Libertatea“ din Orăștie scoate cu începere din 1 Oct. a. tr. un adaos economic pentru satele noastre, numit „Spicuri economice“. Acest adaos apare odată pe lună în formă de broșură. Numerele apărute până acuma sunt bune și vor aduce folos real. La Cluj a început să apară o foaie nouă „Solia satelor“, care, deși nu e numai economică, servește în cea mai mare parte scopuri economice.

IX. Ogorul *literaturei economice* încă nu a rămas în părăgenire în anul trecut. Au apărut câteva publicațiuni bune. În rândul prim amintim: „Cursul de corespondență comercială“ (ediția III) de prof. I. C. Panțu. O carte de valoare și mult augmentată față de trecut. Advocatul din Timișoara, Dr. Pompil Cioban, un însuflețit propagator al cooperărilor sătești, a dat la iveală studiul său despre „Creditul nostru“. — Funcționarul „Albinei“, dl Iuliu Enescu a adunat în o frumoasă broșură studiile și observările sale relativ la „Cooperativele sătești“. Dl Gavriil Todică în seria fasciculelor sale întitulate „Studii științifice“ tractează o serie întregă de instituțiuni economice. Sub redactarea Dlui Emil

Chiffa a apărut broșura „*Povești și îndemnuri pentru plugari și economi*“. E un mănunchi de adevărate și folositoare povești. „Asociațiunea“ a tipărit „*Contabilitatea pentru popor*“ a dlui Romul Dimboiu. Redactorul „Revistei Economice“, Const. Popp a scos în forma tot atât de îngrijită ca și până acum „*Anuarul Băncilor Române pe anul 1913*“, singura publicațiune statistică la noi Români din Ungaria. În sfârșit „Biblioteca băncilor române“ s'a înmulțit cu un număr, cu broșura „*Banca de asigurare*“ de Ioan I. Lăpădatu.

X Dar când amintim de literatura și publicațiunile economice ale anului 1912, credem, că nu greșim dacă amintim și de un bun și mult apreciat *scriitor economic* al poporului nostru, care în ultimele zile a trecut la cele externe. Este *Eugen Brote*, care, deși în timpul din urmă nu a avut rol activ în viața economică a poporului nostru, merită totuș să fie relevat deoarece a fost și va rămâne pentru totdeauna unul dintre cei mai buni pricepători și scrutați ai chestiunilor economice și financiare ale timpului său.

Aceasta ar fi în scurte cuvinte cronică economică a anului trecut.

Pășunea comună.

Când s'a regulat mica proprietate în Ungaria, prin articolul de lege V dela anul 1836, s'a stabilit pentru fiecare comitat al țării, că din ce pământuri e compusă această mică proprietate. Și pecând cu privire la jobagii din comitatele Ungariei propriu zise, s'a spus, că sesiunea urbarială o formează numai pământul arător și fânața, — cei din comitatele din Banat: Caraș Timiș și Torontal, pe lângă pământul arător și fânațe, au mai primit și câte o porțiune de *pășune*, pe lângă intravilanul, pe care eră zidită casa. În Banat sesiunea întregă urbarială de pământ eră formată deci din 24 jugăre pământ arător, 6 jugăre fânață, 3 jugăre pășune și un jugăr intravilan. Jumătatea de sesiune eră compusă din 12 jugăre pământ arător, 4 jugăre fânață, 2 jugăre pășune, 1 jugăr intravilan. Sfertul de sesiune din 6 jugăre arătură, 3 jugăre fânață 1 jugăr pășune și 1 jugăr intravilan. Acesta eră sfertul de sesiune *original*, care a fost acceptat la 1848 ca minimul de proprietate, cerut pentru a putea fi luat cineva în listele electorale.

Pământul arător și fânațele au fost măsurate din partea inginerilor de stat și predate în posesiunea faptică a fiecărui mic proprietar de pământ, pentru a le cultivă așa cum vrea și cum știe, și intravilanul asemenea, pecând pășunea a fost lăsată într'un singur complex mare, în apropierea nemijlocită a comunei, pentru a putea fi folosită ca *pășune comună* de cătră

toți proprietarii de pământ din comună. Pășunea nu s'a împărțit între adevărații ei proprietari. În cursul anilor, pășunea aceasta comună a început apoi să fie administrată ca avere a comunei politice, prin antistia comunală, care o trecuse în inventarul averii comunale și dădea socoteală în fiecare an despre venitele scoase din pășunea comună și despre cheltuielile avute cu ea. Unele comune politice au contractat chiar și împrumuturi mari ipotecare, intabulate pe această pășune comună, pentru zidirea de case comunale, biserici, școli, ori pentru acoperirea altor trebuințe, lucru, care a putut fi săvârșit fără nici o greutate, din motivul, că cu ocaziunea introducerii cărților fonduare în Ungaria, din greșală, pășunea aceasta comună a fost introdusă în coalele fonduare ca pășune comună, în loc de pășune comună. (Gemeinde-Hutweide, în loc de gemeinschaftliche Hutweide). Dacă deci hotărârea luată din partea reprezentanței comunale din un anumit sat pentru luarea unui împrumut dela vre-o bancă, eră încuviințată din partea congregației comitatense (și de regulă eră încuviințată), autoritatea judecătorească efectua intabularea iar banca respectivă asemnă împrumutul, pe care apoi comuna politică îl plătea din venitele comunei, ori din repartiție.

S'au întâmplat și astfel de cazuri, că cu aprobarea comitatului s'a rupt din pășunea comună câte o bucată, mai mică ori mai mare, și s'a dat în folosința bisericii, ori a școlii, pe un anumit timp, pentru că din venitele din acest pământ să-și acopere trebuințele urgente.

Așa au mers lucrurile până pe la anii 1890, când deodată comitatul Timiș a declarat, că nu mai poate încuviința hotărâri de ale reprezentanțelor comunale referitoare la administrarea, înstrăinarea, ori împovărarea pășunii comune, fiindcă pășunea din fiecare comună nu e proprietatea comunei politice, ci proprietatea singuraticilor urbarialiști. Ei au dreptul deci să și-o administreze, așa cum vreau ei. Comuna politică nu poate să aibă nici un amestec în chestia aceasta, pentru că comuna politică e compusă și din locuitori, cari nu au proprietate de pământ, prin urmare nu au nici pășune comună. Nu e cu dreptate deci, ca cei cu pășune să cheltuiască din al lor și pentru cei ce n'au pășune, cari pe calea aceasta vin scutiți de anumite cheltuieli.

Scoasă fiind acum pășunea comună din sfera de competență a antistiei comunale, s'a născut întrebarea, că pășunea comună cum să fie administrată? Și după multe frământări, schimbări de vederi și consultări s'a aflat expedientul, că după ce pășunea comună e proprietatea urbarialiștilor, ei au să se constituie în societăți și să administreze în mod autonom pășunea. Și așa s'a făcut. S'a compus un conspect despre toți proprietarii de pământ din comună, arătându-se în conspect, că A,) are 3 jugăre de pășune, B,) 2 jugăre, C,) 1 jugăr etc. și spunându-se, că cei trecuți în conspect sunt proprietarii pășunii comune, în proporția jugărelor indicate, cari sunt decizi să se constituie în so-

cietate, în scopul administrării pășunii comune. Au fost convocați apoi toți la o adunare generală constituantă, în care s'a ales comitetul de conducere, cu preșident, notar și cassar și s'au votat statutele, cari regulau felul administrării pășunii comune. S'a pus în statute, că cel cu 3 jugăre pășune câte vite poate să țină la pășune fără taxă și, pentru vitele cari trec peste numărul acesta, ce taxă are să plătească, și s'a spus, că ce taxă de pășune au să plătească aceia dintre locuitorii comunei, cari nu au pășune? Firește, taxa acestora eră cu mult mai urecată, decât a celor cu părțile de pășune. S'a spus apoi în statute, că din taxele, ce se încassează sunt a se plăti păzitorii de vite (văcarii, purcarii, etc.) sunt a se ține în bună rânduială podurile, fântânile, drumurile de pe teritoriul pășunii, sunt a se procura tauri, armăsari etc. de rasă nobilă, pentru îmbunătățirea soiurilor de vite, și sunt a se face îmbunătățiri și cu privire la pășune.

Primul *statut* despre formarea societății pentru administrarea pășunii comune a fost înaintat comitatului Timiș din partea comunei *Ghilad*, (subscris de Ioan Breban, ca preșident și T. V. Păcățian, ca notar), și după ce comitatul a întărit statutele, și le-a luat cu aprobare la cunoștință și ministrul de agricultură, a urmat comuna *Jebeliu*, apoi *Ciacova*, și altele, cari toate s'au constituit în societăți autonome, pentru administrarea pășunii comune, în felul indicat mai sus. Administrarea o face pretutindenea comitetul societății, asupra căruia se pronunță apoi adunarea generală a celor cu părțile de pășune, care se întrunește în fiecare an pentru a aproba rațiociniul anului premergător și a încuviința bugetul anului curent.

Acest lucru bun, adică administrarea pășunii comune prin înșiși proprietarii pășunii, vrea acum să-l introducă ministrul de agricultură în mod obligator și în comunele în cari până acuma nu a fost introdus, deci în toate comunele. A prezentat adică nu de mult dietei țării un proiect de lege în privința aceasta, care în curând va ajunge să fie discutat în dietă și care, după ziarele maghiare din capitală, ar fi compus pe baza principiilor următoare, întru toate consunătoare cu cele spuse mai sus:

În proiectul său de lege, ministrul de agricultură se îngrijește, că pășunea comună să fie conservată pretutindenea, exploatarea ei economică să fie mai perfectă, ba ca cu puteri unite să se poată procura pășune nouă (dacă cea existentă nu ar fi suficientă.) Ministrul de agricultură a mănecat din acel punct de vedere, că prăsierea vitelor se poate ridica la nivel înalt numai acolo, unde ea se bazează în prima linie pe pășune. Hrănirea vitelor acasă reclamă capital mai mare, de care micul proprietar nu prea dispune. Pășunea comună are de scop deci apărarea intereselor micilor proprietari în prima linie, iar în a doua linie prăsierea rațională a vitelor. De aceea, în proiectul de lege al ministrului de agricultură se dispun următoarele:

Proprietarii pășunii comune sunt obligați a se constitui în societate, pentru administrarea pășunii comune, de care se ține: pășunea comună a foștilor urbarialiști, ori a proprietăților comune nemeșesti, pășunea lăsată într'un complex cu ocaziunea comasării, și pășunea cumpărată ori îmbunătățită cu ajutor primit dela stat. Ministrul de agricultură poate ordona, ca proprietarii pășunii comune, pe care au primit-o cu ocaziunea colonisării, ori împărțirii de pământ, pentru a o folosi spre scopuri comune, încă să se constituie în societate, dacă majoritatea conproprietarilor interesați o dorește, ori o cere fiscul comitatului, și când constituirea în societate e de dorit și din punctul de vedere al prăsirii vitelor. În fine ministrul de agricultură poate ordona constituirea conproprietarilor în societăți de exploatare și administrare a pășunii comune și cu privire la alte soiuri de pășune comună, când organizarea în societate o reclamă interesele prăsirii de vite, din motivul, că conproprietarii pășunii sunt numai proprietari mici de pământ.

Scopul acestor societăți este regularea afacerilor născute din comunitatea pășunii și promovarea intereselor conproprietarilor cu privire la prăsirea comună de vite. Societatea poate contracta împrumuturi pe pășune numai cu aprobarea ministrului de agricultură și numai în scopul conservării, ori îmbunătățirii pășunii, și în scopul vreunor investiții necesare, ori în cazul, că pășunea actuală nu e suficientă, în scopul înmulțirii ei, precum și în scopul altor investiții necesare pentru prăsirea vitelor.

Fiecare membru al societății are dreptul în proporția competenței sale din pășunea comună la folosința pășunii comune, în înțelesul statutelor, și are dreptul la partea cuvenită din averea comună, dacă cumva aceasta s'ar împărți, cum și la partea proporționată din venitele acestei averi comune. Cedarea dreptului de folosință este a se regula astfel în statute, că membrii societății, ori locuitorii din comună, au preferință. Iar dacă cei îndreptățiți nu pot exploata singuri pășunea, societatea poate permite, în schimbul unei taxe, ca proprietarii cu vite mai multe și competență de pășune mai mică, să scoată și plusul de vite la pășune, și poate permite, ca pășunea să o poată folosi și astfel de locuitori din comună, ori din apropiere, cari nu sunt membri ai societății, presupunând, că promovarea economiei lor se face în interesul binelui public.

Proiectul de lege conține apoi dispoziții amănunțite, referitoare la taxele, ce se pot repartiza pe membri, la taxele de pășunat, cari pot fi încasate, la folosirea venitelor, crearea fondurilor de rezervă și cu privire la venitele extraordinare, cum ar fi de ex. exploatarea nisipului, petrișului, varului etc., ce s'ar afla pe teritoriul pășunii comune. Proiectul de lege conține în urmă dispoziția, că pentru prefacerea pășunii comune a urbarialiștilor, ori a unor proprietăți comune nemeșesti, în *pășune comunală*, — ministrul de agricultură poate să dea dreptul de expropriare co-

munei respective, precum și dispoziția, că aceia, cari țin în arendă, în scopul folosinței comune, pășune, luată cel puțin pe zece ani dela reuniunea regnicolară a institutului fonciar maghiar, ori prin mijlocirea acestuia, — pot să fie obligați a se constitui și ei, cu aplicarea potrivită a legii acesteia, în societate de exploatare și administrare a pășunii.

*

Dintre toate dispozile schițate pe scurt, pe cari le conține proiectul de lege al ministrului de agricultură, îngrijitoare întru câtva poate fi numai aceea, că pășunea comună poate fi trecută dela proprietarii ei cei adevărați în *proprietatea comunei politice*; dar credem, că în proiectul de lege al ministrului de agricultură, pe care nu-l cunoaștem în întregime, va fi precizat bine, că această trecere de proprietate când se poate face pe calea exproprierii: probabil numai atunci, când vre-o societate oarecare abuzează de drepturile ei și exclude pe nedreptul o parte a locuitorilor comunei dela pășune, în care caz apoi prăsirea rațională a vitelor nu e promovată, ci împedecată. Încolo toate dispozițiile proiectului de lege sunt bune și folositoare micilor proprietari, cărora li se dă puțința de a mai cumpăra pășune, — pe lângă aceea ce o au, — dacă vor avea de unde și dela cine!

I. V. P.

Asigurările în judicatura Ungară.

Asigurări asupra vieții.

Un ram foarte important și care începe a fi tot mai bine apreciat din partea publicului, care e conștiu de datorințele, ce le are față de familie — căci doar fieștecare cap de familie are datorința, ca după posibilitate să asigure soției, copiilor rămași după el o astfel de stare materială, ca aceștia să nu fie siliți după moartea soțului, părintelui lor să cerșască prin ușile oamenilor — este ramul asigurărilor asupra vieții.

Aceste asigurări dau posibilitatea oricărui om înțelegător, ca, plătind anual o sumă oarecare de premii, la caz de moarte să asigure celor rămași de el un capital din care aceștia să poată exista sau să le ușureze traiul.

Precum asigurările în contra daunelor de foc, așa și cele asupra vieții își au codificate rânduelile în legea comercială, care în § 498, declară de asigurări asupra vieții afacerile prin cari cineva se obligă, că pe lângă unele taxe (premii) să plătească un capital oarecare. Acest obligament însă se face pendent dela viața, sănătatea sau integritatea corporală a unei persoane.

Persoana, care se obligă să plătească premiile e contrahentul, iar persoana, care are să primească capitalul asigurat e favorizatul (beneficiarul).

Asigurările se pot face și asupra vieții unei a treia persoane, dar acestea numai atunci sunt valabile, dacă se fac cu învoirea persoanei a treia, sau a reprezentantului legal a acesteia.

Această invoie nu se cere în cazurile când asigurarea se face între rude ascendente, descendente: soți, sau miri (părinți, copii) cari pe baza legii au dreptul să contracteze asigurările asupra vieții părinților, copiilor, mirilor, soților lor.

Despre asigurările aceste tocmai ca și despre cele în contra daunelor elementare se emit contracte (polițe), cari au să conțină afară de datele amintite la asigurările în contra pagubelor, și numele persoanei asigurate, numele favorizatului și întâmplarea sau timpul, la care capitalul asigurat devine scadent.

Notez, că în poliță nu e neapărat de lipsă să se numească favorizatului, ci ca favorizat se poate declara și prezentatorul (purtătorul) poliței.

Sub durata asigurării persoana asigurată are dreptul să schimbe persoana favorizată, dacă însă polița conține astfel de condițiuni că schimbarea persoanelor favorizate e de a se anunța băncii de asigurare, aceasta schimbare este a se comunica băncii, care o va induce aceasta atât în cărțile sale, cât și în polița de asigurare.

Dacă în polița de asigurare sunt numiți ca favorizați „erezii legali“, aceștia numai în acel caz au drept la capitalul asigurat, dacă persoana asigurată (contrahentul) nu a dispus înainte de moarte, ca favorizatului să se schimbe.

Imprejurarea, că aceasta schimbare eventual nu s'a anunțat băncii nu are urmarea, că banca are dreptul să deneghe plățirea, ci numai aceea, că banca nu e obligată a plăti persoanei favorizate ulterior, ci aceleia favorizate mai înainte și induse și în registrele băncii.

Adecă dacă cineva dezignează în poliță ca favorizat pe *A.*, dar mai târziu face un document la notarul public în care numește ca favorizat pe *B.*, fără a anunța însă aceasta la bancă, atunci banca nu va putea denega plățirea capitalului asigurat la mâinile persoanei *B.*, căci asiguratul are dreptul nediscutabil, că până este în viață să numească alte persoane ca favorizate.

Dacă în poliță a fost numiți ca favorizați „erezii legali“, iar copii după persoana asigurată nu au rămas, ca erede legal este a se privi soția sau soțul.

Se întâmplă foarte adeseori că la inventarizarea lăsamântului autoritățile încredințate cu inventarizarea, iau la inventar ca avere rămasă după răposatul și capitalul asigurat.

În aceste cazuri trebuie protestat, căci capitalul asigurat (corect dreptul asupra lui) numai până atunci compete asiguratului până când e în viață, iar în momentul când a murit asiguratul, acest drept trece asupra persoanei favorizate, deci e proprietatea aceleia. (6369/901).

La caz când ca favorizat e numit „purtătorul“, persoana interesată, va să zică aceea care a primit polița dela cel asigurat, trebuie să aibă grijă ca polița să fie luată din obiectele răposatului, căci dacă aceasta s'ar afla la inventarizare între obiectele ră-

mase de cel răposat, ca purtător se va privi lăsamântul și se va predă prin judecătorie erezilor legali, tocmai cași cealaltă avere rămasă, iar persoana, care crede că este purtător, dar de fapt nu a fost, rămâne păgubită. (462/912)

O mare deosebire între asigurările contra daunelor și cele asupra vieții e și fixarea sumei (capital) asigurate, căci pe când la asigurările în contra daunelor să poate asigura *valabil* numai valoarea reală, la cele asupra vieții legea dă dreptul partidelor contractante să se învoiască asupra sumei de asigurare după placul lor. De unde rezultă că la aceste asigurări nu există așa zisa supraasigurare, dar nici asigurarea multiplă.

Adecă fiecare are dreptul să se asigure la ori câte bănci și pe ori cari sume.

Intocmai ca și la asigurările în contra daunelor, tot astfel și la cele asupra vieții partida e datoare a da ofertă corectă și precisă, căci retăcerea unor împrejurări poate avea urmări grave.

Și precum la asigurările contra focului schimbările de destinație și folosință sunt a se anunța băncii, tocmai așa și schimbarea ocupațiunii persoanei asigurate este a se anunța, căci dacă banca declară, că în urma schimbării ocupațiunii rizicul este mai mare, așa încât ea dacă ar fi știut de aceasta ocupațiune mai cu rizic, nici nu ar fi încheiat contractul, atunci asigurarea e nevalabilă. La tot cazul banca are dreptul să declare, că cu toate că rizicul prin ocupațiunea schimbată e mai mare, ea susține asigurarea contractată.

Dacă însă banca nu va voi să susțină asigurarea și mai departe, e obligată a restitui $\frac{1}{3}$ parte din premiile încasate.

(Va urmă)

Interesele economice ale Austro-Ungariei în Balcani.

Infrângerea Turciei din partea popoarelor balcanice aliate, a fost considerată de presa europeană ca o infrângere a diplomației triplei alianțe și mai cu samă a diplomației austriace.

Austro-Ungaria în urma situației geografice, învecinată fiind la vest de state puternice industriale, e avizată cu întreg comerțul ei, cu toate articolele sale industriale, la răsărit. O condiție fundamentală a dezvoltării sale viitoare, a întăririi sale economice, e păzirea intactă a razei sale de influență în Balcani. De aceea orice întărire a statelor balcanice, orice pas înainte spre emanciparea lor politică și economică e o lovitură adusă Austro-Ungariei. Aici e simbul conflictului nostru cu Serbia. Serbia, care până acum era constrânsă la un fel de dependență economică, prin câștigarea unui port comercial, deschide pentru comerțul și industria Austro-Ungară o concurență primejdioasă... Tot așa Bulgaria prin lărgirea ei până la marea Egee. Turcia europeană eucerită de statele balcanice înseamnă deadreptul o pierdere considerabilă pentru monarhie. Turcia europeană consumă o parte

însemnată a exportului Austro-Ungar, înlesnit prin convenția vamală favorabilă cu Turcia. Tarifa vamală în Turcia-europeană era de 11% a valorilor, pentru toate articolele industriale austriace. Față de această, în statele balcanice vama e atât de ridicată, încât exportul unor articole va înceta aproape cu totul. Dăm aci tarifa vamală a unor articole, în Turcia, cât și în statele balcanice pentru a se putea aprecia după cuviință interesele economice ale monarhiei în Balcani:

	Turcia	Serbia	Bulgaria	Grecia
Zahăr	11%	75%	68%	77%
Hartie	11	55	40	60
Textile (bumbac)	11	35	18	30
Textile (mătase)	11	22	44	54
Făină	11	16	21	36
Urez	11	17	23	60
Spirt	11	monopol	27	95
Fesuri	11	29.8	35.7	95.2
Confecțiuni	11	50	43	54
Albitu i	11	27	49.7	52
Gumi și cauciuc	11	22	50	25
Piele	11	24	18	21
Sticlă	11	30	60	80
Chibrite	11	monopol	126	monopol
Hârtie de țigarete	11	monopol	monopol	monopol

Prin relațiile schimbate de războiul din Balcani, e atins exportul Austro-Ungariei până la suma de 60 milioane. Va putea diplomația austriacă, prin convențiile vamale ce le va încheia să asigure aceste interese ale sale sau ba, aceasta e problema grea în fața căreia stă politica externă a monarhiei.

Dela „Solidaritatea“.

Dintre instituturile noastre de bani, membre ale „Solidarității“, au cerut în anul acesta, până în prezent, revizori-experti pentru revizuirea încheierilor lor anuale următoarele instituturi:

- „Bănățana“, Bucovet;
- „Banca Poporală“, Dej;
- „Târnăveana“, Sighișoara;
- „Țibleșana“, Reteag;
- „Voileana“, Voila și
- „Vulturul“, Tășnad.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 2 Ianuarie 1913.

Situația în piața internațională de bani este dela ultimul nostru raport încoace aproape neschimbată. Spre finele anului discontul privat s'a redus în toate piețele mari de bani; astfel în Berlin pentru scadențe lungi cu $\frac{1}{2}\%$ la $5\frac{1}{4}\%$ iar pentru scadențe scurte cu $\frac{1}{4}\%$ la $5\frac{3}{4}\%$. În London discontul privat s'a stabilit la 5% , iar în Paris la 4% .

Ce privește piața internă de bani față de Banca Austro-Ungară s'au ridicat la finele anului mari pretențiuni și sumarul ei arată cifre extraordinare de mari. Totuși se crede în cercurile financiare, că circulația de bancnote libere de dare a rămas sub 700 milioane.

În Budapesta, în urma ofertelor sosite din Viena, s'a arătat în ultimele zile oarecare abundență de bani, care însă a fost numai trecătoare, căci singurul izvor de bani totuși a rămas banca de emisiune. În Viena discontul privat a cotat nominal $5\frac{15}{16}\%$.

CRONICA.

Rugare către băncile noastre.

Rugăm On. noastre instituturi de bani, cari ne vor trimite spre publicare conturile lor de încheiere pe anul 1912, să binevoiască a ne indica apriat dacă doresc ca bilanțul și contul profit și pierdere să fie publicate și în textul maghiar sau numai în cel românesc, pentru a ne putea conforma dorinței lor întocmai.

Intrucât publicarea se cere în ambele limbi rugăm a ni-se trimite și textul traducerii maghiare.

Manuscrisele bilanțurilor și a altor publicații menite a apărea ca inserțiuni rugăm a le expediă cu posta din bună vreme și după posibilitate astfel, ca să ajungă în posesiunea noastră cel puțin cu o săptămână înainte de ziua expediției regulate a revistei noastre, care este Sâmbăta.

Nou dirigent la filiala „Albinei“ din Brașov. La postul de dirigent al filialei „Albinei“ din Brașov, devenit vacant prin renunțarea dlui Dr. Nicolae Vecerdea, a fost numit dl Dr. Tiberiu Brediceanu, secretarul de până-acum al institutului.

Noul dirigent a intrat deja în funcțiune la 1 crt.

Aviz. Atragem atențiunea celor interesați, că bulentumul de curs din Nr. nostru de azi cuprinde cursurile cu 31 Decembrie 1912. Cursurile acelor efecte cari eventual n'ar fi cuprinse în bulentumul amintit, le comunicăm, la cerere cu plăcere!

Chirie anuală de $2\frac{1}{2}$ milioane coroane aduce un mare magazin de mărfuri cu 10 caturi din New-York. Magazinul este dat în chirie pe 21 de ani.

Erată. În articolul nostru, „Avere și lupta pentru existență“ din numărul ultim la pag. 509, coloana 1, alineatul 3 de sus să se cetească: „In ziua de azi avem încă două forme de avere: banii și drepturile“, în loc de: însă și bani. Iar în aceeași coloană alineatul 3 de jos, șirul 11 cuvintele „sau mare parte din ea“ se eliminează.

Sumar.

Anul economic 1912. — Pășunea comună. — Asigurările în judicatura ungară. — Interesele economice ale Austro-Ungariei în Balcani. — Dela „Solidaritatea“. — Revista financiară: Situațiunea. — Cronică: Rugare către băncile noastre, Nou dirigent la filiala „Albinei“ din Brașov, Chirie anuală de $2\frac{1}{2}$ milioane coroane. — Erată, Aviz.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 31 Decembrie 1912.

%	V A L O R I	Viena Bpesta	
		vinde	vinde
A. Datoria de stat ungară.			
4	Renta ung. aur. scut. de dare	105 70	106 —
4	" " Cor. " " "	84 60	81 85
3 1/2	" " " " " " " "	75 70	76 25
—	Impr. cu premii à 100 fl.	431 —	218 —
4	" p. reg. Tisei și Seghedin, sc. de dare	299 —	149 —
3	Impr. p. regul. Porților de fier	73 50	73 —
4 1/2	Oblig. de regalii croato-slavone	97 —	58 —
4	" rurale ungare	87 50	88 75
4	" croato-slav.	86 50	88 —
B. Datoria de stat austriacă.			
4	Renta unit. conv. în cor., Mai-Nov., sc. de dare	85 90	86 25
4	" " " Ian.-Iulie	85 90	86 25
4 2	" " " în hârtie, Febr.-Aug.	87 70	88 25
4 2	" " " argint April-Oct.	88 05	88 25
4	Losuri din 1860 à fl. 500—	1610 —	161 —
4	" " 1860 à fl. 100—	451 —	233 —
—	" " 1864 à fl. 100—	650 —	328 —
4	Renta austr. aur., scut. de dare	108 55	109 10
4	" " Cor.	86 10	86 25
4 1/2	" " de invest.	75 70	—
C. Alte datorii publice.			
4	Impr. orașului Budapesta din 1903, sc. de dare	85 25	86 50
5	" " Viena	121 —	—
6	" " bulgar p. căi ferate din 1892 à frs 125	120 50	—
4	Imprumut Temeș-Bega din 1897	87 50	89 25
D. Scrisuri fonciare, obligaț. com., etc.			
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	88 90	—
4	Banca austro-ungară 50 ani în florini	94 —	94 —
4	" " " 50 ani în coroane	94 —	93 —
4 1/2	Banca comer. ung. Pesta în fl.	96 —	98 50
4	" " " în cor.	86 —	88 —
4 1/2	Obl. com. "banca" ung. Pesta cu 10% premie	98 —	98 —
4	" " " repl. 60 ani	85 75	87 —
4	Scris. fonc. I Cassă de păstr. patr., Pesta	85 50	87 —
4	Obl. com.	86 50	87 —
—	Obl. cu premii I. Cassă de păstr. patr. à K 100	—	111 —
4	Scris. fonc. Inst. de credit fonciar ungar în cor.	86 80	89 —
4 1/2	Banca nipotecară ungară în cor.	97 —	97 —
4	" " " " " " " " " " " " " "	87 —	87 —
—	Obl. cu premii Banca ung. hip. à K 100	—	130 —
5	"Albina", Sibiu	—	100 —
4 1/2	" " " " " " " " " " " " "	—	96 —
4 1/2	Cassa de păstrare generală Sibiu,	95 50	95 50
4	" " " " " " " " " " " "	87 —	87 —
4 1/2	" " " " " " " " " " " "	95 50	96 —
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiu,	95 50	95 50
4	" " " " " " " " " " " "	87 —	87 —
E. Lozuri.			
3	Impr. cu premii Inst. de cred. fonc. aust. din 1880 à fl. 100	279 —	—
3	Impr. cu premii Inst. de cred. fonc. aust. din 1889 à fl. 100	261 —	—
4	Impr. cu premii Banca ung. hipot	248 —	250 —
5	" " " sârbesc à frs 100—	119 —	116 —
—	Los. p. regularea Dunării, din 1874 à fl. 100.	—	—
—	Basilica—Budapesta à fl. 5—	30 50	36 —
—	Inst. de credit p. com. și indust. à fl. 100—	—	490 —
—	Buda, cemuna— fl. 40—	—	—
—	Pálffy, à fl. 40—	—	—
—	Crucea roșie austriacă, à fl. 10—	—	58 —
—	" " " ungară, à fl. 5—	38 —	38 —
—	Losurile comunei Viena din 1874 à fl. 100—	482 —	490 —
—	Sanatorium Regina Elisabeta K 5—	—	10 —
—	Lozuri „Jó sziv”, à fl. 4—	—	17 50
F. Valute.			
—	Galbini imper. pr. bucată	11 49	11 45
—	20 franci aur	19 19	19 20
—	20 marce aur	23 66	23 66
—	Sovereigns pr bucată	24 20	24 18
—	Ruble hârtie per bucată	—	2 56
—	100 Marce hârtie	118 17	118 22
—	100 franci hârtie	96 10	98 02
—	100 lire hârtie	94 60	94 60
—	100 lei hârtie	—	—

„MARAMURĂȘANA“

instituit de credit și de economii societate pe acții în

Marmarossziget

Subscrisa direcțiune aduce la cunoștință Dlor foști proprietari ai acțiunilor înduse în registrul acționarilor dela institut, sub Nr.ii 1557, 1609 și 2188, că neachitând ratele restante, cu toate că la aceasta au fost provocați, atât în scris cât și pe calea Revistei Economice, acțiunile li s'au anulat, iară sumele solvite s'au pus la fondul de rezervă al institutului.

Direcțiunea
institutului de credit și de econ.
„MARAMURĂȘANA“
soc. pe acții în Marmarossziget.

În editura Delegațiunii Băncilor Române
au apărut:

Problemele Reformei Băncilor,

de Dr. C. Diaconovich.

Prețul: broș. K 1—, leg. K 1 50.

Anuarul Băncilor Române

Pe anii

1900—1901—1902—1903—1904—1905—1906
1907—1908—1909—1910—1911 și 1912—

Prețul: à K 3—; pe anii 1910—1912 à K 4—.

Se comandă la Administrația „Revistei Economice“ în Sibiu (Nagyszeben).

Știința conturilor

sau

Contabilitatea în partidă dublă

de

I. C. Panțu,

profesor la Școala superioară de comerț din Brașov.

Ediția II revăzută și completată, 8° mare

I—VIII + 323 pagini.

Editura Librăriei Ciurcu din Brașov.

Se poate comandă și prin administrația „Revistei Economice“ cu prețul de K 4—.